

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

BỘ TÀI CHÍNH

**Các giải pháp nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng (VND)
trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế**

Nguyễn Thế Hùng

Chuyên ngành: Kinh tế tài chính – ngân hàng
Mã số: 62.31.12.01

Họ và tên cán bộ hướng dẫn khoa học:

1. GS,TS Cao Cự Bội
2. TS Lê Xuân Nghĩa

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Cùng với tiến trình hội nhập diễn ra mạnh mẽ, quá trình tự do hóa tài chính liên tục, các luồng tài chính và các dòng vốn được giao lưu tự do và chuyển từ quốc gia này sang quốc gia khác. Trong bối cảnh này, nền kinh tế mỗi quốc gia càng gắn liền với tình hình biến động kinh tế chính trị diễn ra trong toàn cầu, Việt Nam đã gia nhập WTO cũng chịu sự tác động to lớn trong xu thế đó. Một nền kinh tế phát triển ổn định bền vững, tự chủ về tài chính sẽ giúp nền kinh tế đất nước có sức đề kháng trước những cú sốc kinh tế bên ngoài nhất là các cuộc khủng hoảng kinh tế, đồng thời chẩn đoán ra các căn bệnh của nền kinh tế và tìm cách chữa trị nó là cách hữu hiệu để đứng vững trên con đường hội nhập. Trong đó, vấn đề đặt ra đối với hệ thống tài chính cũng như nền kinh tế hiện nay là tình trạng “*đô la hóa*” mà theo các chuyên gia “*đô la hóa Việt Nam đang ở mức báo động*” có thể ảnh hưởng rất lớn đối với nền kinh tế Việt Nam. Tại một nền kinh tế mà tình trạng đô la hóa càng cao biểu thị vị thế của đồng tiền quốc gia đó càng thấp và ngược lại. Trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế, vấn đề đồng tiền quốc gia có tính chuyển đổi ban đầu là chuyển đổi trong nước và tiến đến từng bước có tính chuyển đổi quốc tế cũng là một yếu tố để đánh giá vị thế của đồng tiền quốc gia. Một đồng tiền quốc gia có tính chuyển đổi càng cao càng biểu hiện vị thế đối nội cũng như vị thế đối ngoại càng cao. Một đồng tiền có vị thế cao là một điều kiện thuận lợi trong quá trình phát triển kinh tế của một quốc gia.

Nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng (VND) và phát triển kinh tế là những nội dung có quan hệ hữu cơ. Trong đó, phát triển kinh tế vừa là nền tảng, vừa là mục đích chính, còn nâng cao vị thế của VND sẽ góp phần thúc đẩy tăng trưởng kinh tế bền vững. Việc nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng

bao hàm việc nâng cao vị thế đối nội và vị thế đối ngoại của đồng tiền, hay nói các khác đó là hạn chế tình trạng đô la hoá và nâng cao tính chuyển đổi của Việt Nam Đồng. Nghị quyết Đại Hội VIII đề ra *“Tăng trưởng kinh tế nhanh, hiệu quả, bền vững”*, đồng thời chỉ đạo *“Tăng khả năng chuyển đổi của Việt Nam Đồng, thu hẹp việc sử dụng ngoại tệ trong nước”*. Nghị quyết Trung ương 4 khoá VIII yêu cầu *“Đẩy nhanh tiến độ thực hiện nguyên tắc trên đất nước Việt Nam phải thanh toán bằng đồng Việt Nam”*. Nghị quyết đại hội IX yêu cầu *“Nâng dần và tiến tới thực hiện đầy đủ tính chuyển đổi của đồng tiền Việt Nam”*, cụ thể trong giai đoạn 2001 -2005 là *“Từng bước nâng cao khả năng chuyển đổi của đồng tiền Việt Nam, trước hết là đối với tài khoản vãng lai”* và trong giai đoạn 2006-2010 là *“Đổi mới chính sách quản lý ngoại hối theo hướng tự do hoá hoàn toàn giao dịch vãng lai, từng bước mở cửa các giao dịch vốn; thu hẹp và tiến tới xoá bỏ tình trạng sử dụng ngoại tệ làm phương tiện thanh toán trên lãnh thổ Việt Nam”*.

Việc nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng là quá trình khắc phục tình trạng đô la hoá và nâng cao tính chuyển đổi của đồng tiền. Mặc dù đã đạt được một số tiến bộ đáng kể, tuy nhiên tính chuyển đổi của VND vẫn ở mức độ thấp và hiện tượng đô la hoá còn chưa được khắc phục một cách cơ bản, cần phải có giải pháp và lộ trình hợp lý để khắc phục tình trạng này trong những năm tiếp theo. Với những phân tích và nhận định trên, tác giả tập trung nghiên cứu Luận án nghiên cứu sinh với tên đề tài **“Giải pháp nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng (VND) trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế”** với mục đích nghiên cứu một cách toàn diện vị thế của Việt Nam Đồng, một vấn đề mà từ trước tới nay chưa có công trình nào thực hiện. Đồng thời đưa ra các giải pháp và lộ trình thực hiện các mục tiêu trong từng giai đoạn phát triển kinh tế kết hợp các giải pháp có tính đến thực trạng của nền kinh tế để cân nhắc tính khả thi của các giải pháp mà tác giả đưa ra. Nguồn số liệu tác giả sử

dụng để phân tích được lấy đến hết năm 2009 và một số dữ liệu được cập nhật đến năm 2010.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

Hiện nay, vấn đề nâng cao tính chuyển đổi của VND và khắc phục tình trạng đô la hóa đã được một số tác giả nghiên cứu dưới dạng các bài báo, luận án, cụ thể:

Trong đề tài nghiên cứu khoa học của Học viện Ngân hàng năm 2003, đề tài có Mã số VNH 2001-11 mang tên “*Giải pháp hạn chế lưu thông ngoại tệ mặt trên thị trường tự do ở Việt Nam – qua thực tiễn địa bàn thành phố Hà Nội*”, chủ nhiệm đề tài Ts. Nguyễn Ngọc Thủy Tiên. Đề tài này đã nghiên cứu nội dung quản lý ngoại tệ trên thị trường tự do, một thị trường không chính thức. Tuy nhiên, đề tài này cũng chưa có nhiều nội dung liên quan đến vấn đề vị thế của Việt Nam Đồng mà mới dừng ở khía cạnh quản lý thị trường ngoại tệ mặt (hay thị trường ngoại tệ tự do) để góp phần thực thi có hiệu quả chính sách quản lý ngoại hối của Nhà nước.

Trong một đề tài luận văn thạc sỹ kinh tế của Trần Văn Hà - Học viện Ngân hàng, 2006 “*Điều kiện và lộ trình để đồng Việt Nam được tự do chuyển đổi*” đã đi sâu vào nghiên cứu các giải pháp để Việt Nam Đồng được tự do chuyển đổi. Qua nghiên cứu tác giả thấy luận văn này phần nào làm rõ về mặt lý luận của vấn đề tính chuyển đổi của đồng tiền, nghiên cứu kinh nghiệm chuyển đổi đồng tiền của một số nước châu Á và rút ra kinh nghiệm cho Việt Nam, đồng thời đưa ra các lộ trình và giải pháp để Việt Nam Đồng là đồng tiền chuyển đổi. Tuy nhiên, luận văn mới chỉ góp phần thực hiện vấn đề nâng cao vị thế đối ngoại của đồng tiền mà chưa kết hợp với vấn đề nâng cao vị thế đối nội của Việt Nam Đồng. Ngay trong một quốc gia mà tình trạng đô la hóa còn tiếp diễn thì việc để đồng tiền đó là đồng tiền chuyển đổi là việc làm không thể. Khi mà niềm tin của người dân chưa đặt hoàn toàn vào sức mạnh

của đồng nội tệ, họ vẫn sử dụng ngoại tệ như một đồng tiền giao dịch thứ hai thì việc quản lý ngoại hối là vấn đề khó khăn, các giải pháp tự do hóa các giao dịch vãng lai và giao dịch vốn sẽ là một rủi ro rất lớn đối với việc đảm bảo sự ổn định của Việt Nam Đồng.

Năm 2007, một đề án cấp Nhà nước mang tên “*Nâng cao tính chuyển đổi của đồng tiền Việt Nam, khắc phục hiện tượng đô la hóa trong nền kinh tế*” đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt theo Quyết định số 98/2007/QĐ-TTg. Nội dung của đề án đi sâu vào đánh giá tình trạng đô la hóa và tính chuyển đổi của đồng tiền đồng thời đưa ra lộ trình và giải pháp nâng cao tính chuyển đổi của đồng tiền. Nhìn chung các giải pháp đưa ra có tính chất tình thế hơn là một định hướng lâu dài và khó khả thi, chưa nêu được đầy đủ các nguyên nhân dẫn đến tình trạng VND chưa có vị thế cao và các điều kiện tiền đề để thực hiện các giải pháp – đây là điều kiện cực kỳ quan trọng để các giải pháp có thể thực hiện được.

Trong năm 2009 có hai đề tài luận án Tiến sỹ về đô la hóa, một đề tài Tiến sỹ “*Các giải pháp thúc đẩy quá tiến trình phi đô la hóa ở Việt Nam*” của tác giả Nguyễn Thanh Bình, Học Viện Tài chính và đề tài luận án Tiến sỹ “*Hiện tượng đô la hóa và tác động của nó đến nền kinh tế Việt Nam trong tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế*” của tác giả Nguyễn Anh Tuấn - Đại học ngoại thương, các đề tài này đi sâu vào phân tích lý luận về tình trạng đô la hóa, đánh giá tác động của đô la hóa đối với nền kinh tế, tìm hiểu nguyên nhân của tình trạng đô la hóa, nghiên cứu các kinh nghiệm giải quyết tình trạng đô la hóa của một số nước và đưa ra giải pháp thúc đẩy tiến trình phi đô la hóa ở Việt Nam. Tuy nhiên, đề tài này chỉ đi sâu vào một nội dung đánh giá vị thế đối nội của đồng tiền quốc gia, chưa đánh giá một cách toàn diện và đầy đủ vị thế của Việt Nam Đồng đứng trên phương diện đối nội và đối ngoại.

Ngoài ra trên các báo điện tử, báo tạp chí ngân hàng, chứng khoán, thời báo kinh tế ..vv đều có những bài viết phân tích một số khía cạnh có liên quan như tỷ giá, lãi suất, tình trạng đô la hóa , tình trạng đáp ứng ngoại tệ của ngân hàng trung ương, dự trữ ngoại hối... nhưng chưa có đề tài nào nghiên cứu về vị thế của Việt Nam Đồng một cách đầy đủ và toàn diện.

Đánh giá chung: Ở một mức độ nhất định, các bài viết, luận văn, luận án, đề án đã nêu được thực trạng về tính chuyển đổi của VND cũng như đánh giá thực trạng vấn đề đô la hóa ở Việt Nam. Tuy nhiên, các vấn đề nghiên cứu ở các đề tài trên có một số hạn chế sau: Một số đề tài đi vào vấn đề nghiên cứu tình trạng đô la hóa ở Việt Nam và có đưa ra các biện pháp khắc phục và lộ trình thực hiện, tuy nhiên với các lộ trình đó thì đối với nền kinh tế Việt Nam là không thể thực hiện được. Bên cạnh đó có những đề tài chỉ nghiên cứu các giải pháp nâng cao tính chuyển đổi của Việt Nam Đồng mà các giải pháp đó chưa gắn với thực tiễn của Việt Nam đó là nền kinh có quy mô còn hạn chế, lạm phát cao, hiệu quả đầu tư thấp, dự trữ ngoại hối còn nhỏ, thâm hụt thương mại cao, các bất cập về cơ chế, chính sách điều hành... nên khi đưa ra các giải pháp và lộ trình khó khả thi. Ngay cả Đề án nêu trên của Ngân hàng Nhà nước đầu mỗi thực hiện cũng còn có nhiều giải pháp không khả thi và lộ trình thực hiện chưa thực tế. Hơn nữa, nền kinh tế đang trong quá trình khắc phục cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu (2008-2009) và hậu quả nặng nề vẫn còn đang được các quốc gia trên thế giới trong đó có Việt Nam tìm cách khắc phục đã tác động đến hiệu quả của các giải pháp nêu trong đề án, về khía cạnh nào đó đã làm giảm tính thực tiễn của Đề án.

3. Mục đích nghiên cứu của Luận án

- Hệ thống hoá và làm sáng tỏ thêm lý luận về vị thế của đồng tiền trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế.

- Làm rõ bản chất của hội nhập kinh tế quốc tế và tác động của nó đến nền kinh tế.

- Nêu ra sự cần thiết phải nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế.

- Đánh giá vị thế của Việt Nam Đồng qua các giai đoạn phát triển kinh tế, đưa ra các nguyên nhân làm cho vị thế của VND chưa được đánh giá cao.

- Đưa ra các giải pháp và lộ trình thực hiện các giải pháp để nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: Luận án tập trung nghiên cứu thực trạng vị thế của Việt Nam Đồng qua các giai đoạn, đánh giá chung về vị thế đối nội cũng như vị thế đối ngoại của Việt Nam Đồng, tìm hiểu các nguyên nhân để từ đó đưa ra các giải pháp để nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế.

Phạm vi nghiên cứu: Phạm vi nghiên cứu của luận án là đánh giá vị thế của Việt Nam Đồng mà cụ thể là vị thế đối nội (thông qua việc đánh giá mức độ đô la hóa) và vị thế đối ngoại (thông qua đánh giá tính chuyển đổi của Việt Nam Đồng) qua các giai đoạn từ trước khi mở cửa cho đến năm 2010. Đồng thời đưa ra các giải pháp và lộ trình để nâng cao vị thế của Việt Nam Đồng từ năm 2011 đến năm 2020.

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận án sử dụng tổng hợp nhiều phương pháp nghiên cứu như: tổng hợp và phân tích; thống kê; so sánh đối chiếu làm cơ sở để phân tích, đánh giá và đưa ra giải pháp; các phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử.

6. Đóng góp mới của luận án

- Về mặt lý thuyết:

+ Luận án đã hệ thống hóa và làm sáng tỏ các vấn đề lý thuyết liên quan đến vị thế của đồng tiền. Luận giải các khía cạnh để đánh giá vị thế của đồng tiền của một quốc gia trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế.

+ Làm rõ được mối quan hệ giữa vị thế đối nội của đồng tiền với việc đánh giá mức độ đô la hóa trong nền kinh tế, qua đó đánh giá vị thế đối nội của đồng tiền thông qua việc đánh giá mức độ đô la hóa của nền kinh tế.

+ Làm rõ được mối quan hệ giữa vị thế đối ngoại của đồng tiền với tính chuyển đổi của đồng tiền, qua đó đánh giá vị thế đối ngoại của đồng tiền thông qua đánh giá tính chuyển đổi của nó.

+ Tìm hiểu các yếu tố tác động đến vị thế của đồng tiền để từ đó nghiên cứu các nguyên nhân dẫn đến vị thế của đồng nội tệ chưa được đánh giá cao tại một quốc gia.

- Về thực tiễn:

+ Đánh giá được vị thế đối nội và vị thế đối ngoại của Việt Nam Đồng thông qua các giai đoạn phát triển kinh tế; Giai đoạn trước khi mở cửa 1986, giai đoạn sau khi mở cửa đến giai đoạn chuyển đổi kinh tế sang nền kinh tế thị trường (1987-1991), giai đoạn phát triển kinh tế đến khủng hoảng tài chính – tiền tệ Đông Nam Á năm 1997, giai đoạn nền kinh tế chịu tác động của khủng hoảng tài chính - tiền tệ Đông Nam Á (1998-2001), giai đoạn năm 2002 đến trước khủng hoảng kinh tế thế giới (2002-2007), giai đoạn nền kinh tế chịu tác động của khủng hoảng kinh tế thế giới (2008) đến nay.

+ Phân tích nguyên nhân dẫn đến tình trạng vị thế của Việt Nam Đồng bị đánh giá thấp cả về vị thế đối nội và vị thế đối ngoại.

+ Phân tích quá trình nâng cao vị thế của đồng tiền Trung Quốc, Thái Lan, Chi Lê và Mexico để từ đó rút kinh nghiệm cho Việt Nam.

+ Đưa ra những luận giải và các giải pháp nâng cao vị thế của đồng tiền cùng với lộ trình thực hiện phù hợp với quá trình phát triển của nền kinh tế.

7. Cấu trúc của luận án

Với những mục đích nghiên cứu trên đây, Luận án được tác giả chia thành 3 chương, kết thúc mỗi chương đều có phần kết luận nhằm tóm lược nội dung và nhấn mạnh những nội dung quan trọng, cụ thể:

Chương 1: Vị thế của đồng tiền quốc gia trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế

Chương này trình bày các vấn đề lý thuyết chung về vị thế của đồng tiền. Một đồng tiền được coi là có vị thế cao nếu nó được thể hiện toàn bộ các chức năng vốn có của nó (3 chức năng cơ bản là: công cụ trao đổi, thước đo giá trị, phương tiện cất trữ giá trị) mà không bị đồng tiền nước khác thay thế một hoặc một số các chức năng của nó ngay trong phạm vi quốc gia, đồng thời chính đồng tiền đó được chấp nhận là đồng tiền thanh toán và dự trữ quốc tế. Nội dung của chương này cũng làm rõ các vấn đề liên quan đến hiện tượng đô la hóa, các vấn đề liên quan đến tính chuyển đổi của đồng tiền và mối liên hệ của các vấn đề trên đến vị thế của đồng tiền. Các yếu tố tác động đến vị thế của đồng tiền trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế. Nghiên cứu các bài học xây dựng vị thế đồng tiền quốc gia của các nước như Thái Lan, Mexico, Chi Lê và Trung Quốc sau đó rút ra bài học cho Việt Nam.

Chương 2: Đánh giá vị thế của Việt Nam Đồng trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế

Chương này tác giả đi vào vấn đề đánh giá vị thế của Việt Nam Đồng qua các giai đoạn phát triển kinh tế, đưa ra đánh giá chung nhất về vị thế của Việt Nam Đồng đồng thời tìm hiểu các nguyên nhân dẫn đến tình trạng Việt Nam Đồng bị đánh giá là có vị thế thấp. Đây là nội dung quan trọng, là tiền đề để đưa ra các giải pháp trong chương 3.

***Chương 3: Các giải pháp và lộ trình nâng cao vị thế của Việt Nam
Đông trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế***

Trên cơ sở phân tích thực trạng về vị thế của Việt Nam Đông trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế, chương 3 của Luận án đã đưa ra các giải pháp và lộ trình thực hiện các giải pháp nhằm nâng cao vị thế cả về vị thế đối nội và vị thế đối ngoại của đồng tiền.